

TALLINNA ÜLIKOOL
Haridusteaduste Instituut

Hariduspoliitika ja haridusasutuse juhtimine
OECD KAHE RAPORTI ANALÜÜS

Koostanud: Melissa Anson

Tallinn
2016

ANALÜÜS

Koolivõrgustiku liitmine

Kui 2001. aastal mingi tsentraliseeritud otsustamiselt üle detsentraliseeritud otsustamisele, olid pidepunktideks samad probleemküsimused, mis 2016. aastal on viinud otsuseni, et koolivõrgustikku tuleks pigem korrastada. Kui rääkida väiksematest piirkondadest, siis on tunduvalt praktilisem luua piirkonnakool, mille taset ja kvaliteeti suudetakse hoida ja hallata. Samuti kehtib ka see, et omavalitsustel väiksemates piirkondades ei pruugi olla ressursse, et koole ülal pidada, kuid piirkonna koolid lahendaksid ressursiprobleemi.

Vastutuse jagunemine haridussüsteemis

2001. aastal väljastatud raportis on sätestatud, et alg-, põhi-, kesk- ja kutsehariduse omandamise ja "teenuse" pakkumise eest on vastutav Haridusministeerium, mis kehtib ka 2016. aastal väljastatud raportis. 2001. aastal oli koolide ülalpidamine omavalitsuse haldusalas, mis pidi hõlbustama koolivõrgustikukesksete küsimuste analüüsimist (piirkondlikud õppesuunad, õpetajate kvalifikatsioon, piirkondlikud kultuuritavad jms). 2016. aastast alates aga muudetakse haldusalasid (rakendatakse alates 2023), mis tähendab, et alus- ja põhiharidus jäävad omavalitsuse vastutusele ning kesk- ja kutseharidus saavad riigi vastutuseks, mis võimaldab terviklikult ja tõhusamalt juhtida kesk- ja kutsehariduse astet. Sarnaselt 2001. aastale, on ka 2016. aastal välja toodud, et jätkuvalt on vajalik arvesse võtta regionaalseid erisusi koolikorralduse läbiviimisel. Samuti üritatakse leida ühiseid aspekte koolide ja kogukonna, kultuuri edendamise tasandil. Olulisel kohal muudatuste läbiviimisel on see, et erinevaid kooliastmeid saaks juhtida ja korraldada võimalikult tervikliku süsteemina, et ei tekiks eri astmete vahele kitsaskohti.

Õpetajaameti roll ja staatus

Raportite sisu on kattuv aspektis, kus räägitakse õpetajate tööstaažist – on suureks probleemiks, et nii 15a tagasi, kui ka praegu, on puudust pädevatest õpetajatest. On äärmiselt kurb välja tuua 2001. aasta raportist, et pedagoogid on vanemad inimesed, kes ei võta omaks noori õpetajaid ja tihti jääb noortel õpetajatel ettevalmistusest puudu. Veel kurvem on tuua välja 2016. aasta raportist, et antud probleemi kõige kriitilisem aspekt on säilinud nii pikalt täpselt samasugusena. Tulenevalt raportist oleks asja põhimõte see, et ühiskond peaks ühel hetkel mõistma, et õpetaja töö ei ole kerge (üldistades võiks öelda, et ükski töö ei ole), kuid see on väärtuslik ametikoht, sest need inimesed sillutavad noortele ühiskonnas teed parema tuleviku

suunas. See on see aspekt, mis tuleks ühiskonnas kõlama panna, et õpetajate elutöö on inimeste harimine ja kasvatamine parema tuleviku nimel. Ehk on sellise suhtumisega võimalik 15. aasta pärast lugeda raportit, kus ühiskonna probleemiks ei ole vananev õpetajaskond ning õpetajaametist kaugenev noorsugu.

HEV õpilased

Kui 2001. aastal üritati luua erivajadustega lastele eriklasse ja – koole, toetades põhimõtet, et igal lapsel on võrdne õigus hariduse omandamisele, siis 2016. aastal muudetakse asja suunas, et erivajadustega lapsed saaksid käia tavakoolides ning koolide kõrval oleksid kompetentsikeskused, mis võimaldaksid pedagoogidele koolitusi ja tuge erivajadustega lastega hakkamasaamisel. Uut suunda toetab ka Haridus- ja Teadusministeerium, leides, et parandada on vaja õpetajate pädevusi (koolitusmoodulid kõrgkoolides). Samas, kui suurendada õpetajataharidusele kehtivaid nõudeid ja sätestusi, siis tuleks üle vaadata ka palgapoliitika.

Kutsehariduse staatus ühiskonnas

2001. aastal on välja toodud, et peale põhikooli kutsehariduse omandamine oli äärmiselt ebapopulaarne, kuid kasvav huvi oli kutsehariduse vastu edukalt keskkooli lõpetanud õpilastel. 2016. aastal on probleemiks pigem suur väljalangevus kutsehariduskoolidest, vähene õpimotivatsioon ning varasem madal õppeedukuse tase. Probleemide lahendusena pakutakse välja, et motivatsiooni suurendamiseks võiks luua tulemuspõhise rahastamise süsteemi. Samas, 2016. aasta raporti kokkuvõttes on välja toodud, et kutsehariduskooli kasuks valivad enamasti õpilased, kellel puudub ettekujutus oma karjäärast, kes on varasemalt olnud halva õppeedukusega ning vähese õpimotivatsiooniga. Idee poolest võiks pigem alustada kutsehariduskoolide kuvandi paremustamisega – kutseharidusteed ei pea valima ainult halva õppeedukusega või koolitee pooleli jättnud õpilased. Kutsekoolid ei peaks olema ühiskonnas tuntud kui halva tasemega koolid rasketele õpilastele. Rohkem tuleks leida ühisosa, miks kutsehariduse omandamine on sama positiivne, kui jätkamine keskkoolis. Karjäärinõustamine peaks andma noorele ülevaate võimalustest ja kui sobilik oleks ameti omandamine, siis võiks noor inimene pigem uhkusega minna ametit omandama. Samuti peaksid koolid üleüldiselt kasutusele võtma karjäärinõustamise keskkooli tasemes, et aidata noortel selgemat pilti kujundada koolijärgsete otsuste langetamisel.

Venekeelsete õpilaste toetamine ühiskonnas

Alates 2001. aasta raportist kuni tänaseni, on sätestatud see, et venekeelset kodanikkonda tuleb integreeruda rohkem Eesti ühiskonda. Eesti Vabariigis on vene keel nii laialdaselt levinud, et on suur protsent peresid, kes ei näe vajadust oma lastele riigikeele õpetamiseks ja see on probleem, millega tuleks alustada varakult. Kooli tasandil on väärt aspekt see, et luuakse strateegia, mis võimaldab vene noortel lõpetada kooli B1 tasemega. Ilmselt on muudatused õigustatud, kui 15. aasta jooksul pole olukord väga palju paranenud, et tuleks süsteemi rohkem sisse vaadata ja näha, millisel astmel antud probleem kasvama hakkab.

Alushariduse rahastamine

Lähtuvalt sätestustest, rahastab alusharidust jätkuvalt omavalitsused, kes peavad leidma viisid, kuidas rohkem raha suunata antud valdkonda. OECD on välja toonud, et alusharidust võiks rahastada ka HTM, kuid HTM ise sellega ei nõustu, sest omavalitsused peaksid rahade paigutamiseks ise hakkama saada ning struktuurid peavad olema selgelt eraldi. Riigi tugi seisneb selles, et iga laps saaks lasteaiakoha, õpetaja saaks täienduskoolituse ning oleks keelekümbeluseks võimalus. Ettepanek on ühtsustada alusharidust ja lastehoiusüsteemi. Samas, see, et luuakse ühtne alushariduse ja lapsehoiu kontseptsioon, ei ole lahendus. Imelik, et 2001. aasta raporti koostamisel peeti oluliseks seda, et pedagoogid oleksid kvalifitseeritud antud ametiks, kuid nüüd üritatakse raha kokku hoida selle pealt ja lükatakse erinevaid ja eraldiseisvaid asutusi pigem kokku ja ühtseks süsteemiks. Tulles tagasi õpetajaameti väärtustamise juurde jääb õhku küsimus: kuidas peaks noored valima õpetaja ameti ning ühiskond väärtustama õpetajat, kui isegi riik ei väärtusta õpetaja ametit?

Koolijuhi ametialaste tegevuste ümbertöötamine

Koolijuhi ametikirjeldus 2001. aastal on võrdlemisi sarnane nagu 2016. aastal, mis tekitab nüüdseks probleeme. Varasemalt töötas see, et direktoril oli suur vastutus oma töös ning võime õpetajaid motiveerida, aga ühiskonnas, kus koolijuhid on valdavas enamuses vanem kontingent inimesi, tuleks luua süsteem, mis toetab nooremate inimeste karjääriredelil tõusmist. OECD soovitus on väga päevakohane, et tuleks luua karjäärisüsteem, mis võimaldab kogemust omandada ja samm-sammu haaval kõrgemale ronida, et juhina töötades olla enesekindel oma töös ning pädev otsustes. Samuti on toeks HTM programm, millest lähtuvalt viidaks läbi hindamist asutuse juhtimise tasandil.

Erakoolide rahastamine

On vastu võetud otsus, et seaduse muudatustega liigutakse tagasi selles suunas, mis kehtis Eestis enne 2011. aasta seadusemuudatusi, ning mis sarnaneb 2001. aasta seadusele. 2001. aastal on sätestatud erakoolide rahastamise selliselt, et seda teeb antud kooli omanik. Praegusel hetkel on Eestis erakoolide rahastamine riigi kanda, kuid see on ebapraktiline ning ei aita kaasa koolivõrgu korrastamisele. Tahetakse luua süsteem, kus omavalitsustel on võimalik hinnata kooli vajadusi ning lähtuvalt sellest otsustada, kas rahastada või mitte. See on õigustatud, sest omavalitsuste prioriteet peaks olema alus- ja põhihariduse tagamine, mis on kvaliteetne. Kui erakoolide argumendiks tasemevahe suhtes on väiksemad klassid, siis pigem tuleks see raha ümber suunata munitsipaalkoolidesse ja luua süsteem, kus munitsipaalkoolid on piisavalt head, et inimene ei peaks nägema vajadust erakooli järele, kui selleks just tõelist vajadust pole.

KASUTATUD ALLIKAD

Riiklike hariduspoliitika ülevaated. (2001). Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon. [08.11.2016]

<http://www.eays.edu.ee/aja/media/BAPP/materjalid/Eesti%20hariduspoliitika%20ylevaade.pdf>

Kokkuvõte OECD Eesti haridussüsteemi ressursikasutuse ülevaate olulisematest sõnumitest ning soovitudest. (2016). Haridus- ja Teadusministeerium. [08.11.2011]

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/51762/oecd_ressursikasutus_pressikonverentsi_ja_otusmaterjal.pdf?sequence=3&isAllowed=y